

len geweest om daar te kijken naar het werk van kunstenaars. Uiteindelijk heeft hij het werk gekocht van een soort naïeve kunstenaar. Dat is eigenlijk een klap in het gezicht van alle kunstenaars die de Antillen rijk is, dat hij juist een naïeve kunstenaar zoekt en zegt: dit is nou authentiek Antilliaans. Ik denk dat Nederlandse kunstenaars wild zouden worden als ze met klompen en Delfts blauw gerepresenteerd zouden worden! In principe is dat wat er met die andere culturen gebeurt, waardoor, als men naar het Stedelijk Museum gaat en dat werk te zien krijgt, men zal denken: is dat alles wat die Antillianen kunnen? Die hebben nog een lange weg te gaan.

Ook het vergelijken, dat is ook iets wat helemaal niet klopt. Met nieuwe media werken is heel kostbaar, dus kunstenaars in een rijk land zullen veel makkelijker toegang hebben tot nieuwe media. In een armer land loop je snel een beetje achter.

Pleit u ook voor het hanteren van nieuwe criteria voor het beoordelen van kunst en voor het verstrekken van subsidies?

Eigenlijk zouden de mensen die in kunstcommissies zitten, gewoon veel meer moeten weten van andere culturen om daar werkelijk een oordeel over te kunnen vellen. Ik denk dat als je geen Papiaments of Surinaams kunt spreken, je geen goed inzicht kunt hebben in de Surinaamse en Antilliaanse cultuur bijvoorbeeld. Het gekke is dat als Salman Rushdie Indiase woorden verwerkt in zijn Engelse teksten, iedereen dat geweldig vindt. Als een Surinaamse schrijver gebruikmaakt van het Sranangtongo (Creoolse taal, gebaseerd op het Engels – red.) in zijn Nederlandse teksten, zien ze dat als een afbreuk aan het literaire gehalte van een werk. Hetzelfde proces van beïnvloeding gebeurt ook in de straatcultuur, in het jeugdjargon. De jeugd staat vaak wel open voor andere invloeden, terwijl de machthebbers zich hebben geïsoleerd in een elite.

Nederland is mijn thuisland

Maarten van Hinte is artistiek leider van Made in da Shade, een theatergezelschap in Amsterdam. Hij is geboren in Nederland, als kind van een Nederlandse vader en een Surinaamse moeder. Na anderhalf jaar verliet het gezin Nederland en woonde achtereenvolgens in Nigeria, Frankrijk, Canada, Amerika en weer in Frankrijk. Op zijn zeventiende kwam hij terug in Amsterdam. Hij studeerde biologie en is als autodidact in het theater gekomen.

Heb je als kind in die verschillende landen de kunst en cultuur meegekregen?

Ja, absoluut. Mijn moeder komt uit een heel artistiek gezin. Zelf tekent en schildert ze veel. Maar het is moeilijk om in een land als Suriname alleen maar kunstenaar te zijn, daar kun je niet van leven. Mijn opa was schrijver, schilder, fotograaf en beeldend kunstenaar, maar daarnaast deed hij nog 10.000 dingen om in zijn onderhoud te kunnen

voorzien. De hele familie was met kunst bezig. Ik ben met heel veel facetten van de cultuur in Suriname in aanraking gekomen. Mijn moeder nam mij als kind ook altijd mee naar musea en zo, in elk land waar we waren. Kunst was absoluut belangrijk bij ons thuis.

Heb je ondanks het feit dat je op zoveel plaatsen gewoond hebt, een land dat je als je 'thuis' beschouwt?

***Van alle landen
heb ik iets
meegenomen***

Inmiddels kan ik zeggen dat grootstedelijk Nederland mijn thuisland is, maar dat is een heel proces geweest. Van alle landen heb ik iets meegenomen, afhankelijk natuurlijk van je leeftijd en ontwikkeling als mens. Thuis spraken wij altijd Nederlands, maar ik ben opgegroeid met de Amerikaanse en Franse literatuur. Ik heb altijd ontzettend veel gelezen. Later merkte ik dat ik mijn poëtische kant ook het beste in het Engels en Frans kon uitdrukken.

Daarnaast luisterde ik veel naar muziek zoals de calypso, Surinaamse muziek en later reggae, maar ook funk, soul en hiphop. Toen ik voor het eerst hiphop hoorde, was het meteen raak: dit was mijn ding! Ik ben namelijk altijd gefascineerd geweest door twee dingen: ritme en taal. Deze muziek combineert dit. In het begin ging rap natuurlijk alleen nog maar over 'ik ben de grootste en de beste', en ik dacht: als ze nou ook nog eens dingen gaan *zeggen*... Later gebeurde dat ook.

Je hebt biologie gestudeerd, hoe ben je uiteindelijk bij het theater terechtgekomen?

Ik ben er eigenlijk een beetje ingerold, hoewel het achteraf vrij logisch is. In Frankrijk is er in het onderwijs heel veel aandacht voor kunst en cultuur. Het laatste jaar van mijn middelbare school heb ik in Amsterdam gedaan, op het Montessori College en daar was een groepje met theater bezig. Ik werd aangenomen omdat ze een tekort aan jongens hadden. Ik heb ook auditie gedaan voor de toneelschool in Amsterdam. Het ging heel goed, maar in de laatste ronde ben ik afgewezen, achteraf gelukkig maar. Ik ben afgewezen omdat ik uiteindelijk te weinig progressie vertoonde. Dat klopte ook, omdat ik maar een deel van mezelf kon laten zien. Ik merkte dat ze niks met mijn Surinaamse achtergrond konden, of mijn Franse of mijn Amerikaanse. Ik wilde dingen in een andere taal doen, maar deed dit niet. Ik probeerde alles in hun context te spelen, maar daardoor moesten alle impulsen die ik had eerst via mijn hoofd worden vertaald. Dat werkte niet.

Mijn moeder zag in de *Weekkrant Suriname* een oproep om auditie te doen bij Rufus Collins en Walter Tjon, waarin specifiek gevraagd werd naar mensen met een niet-Nederlandse achtergrond. Ik heb auditie gedaan en ben aangenomen. Behalve les in spelen kregen we ook workshops Afrikaanse dans van een Franstalige docent uit Guadeloupe, les in percussie, etc. Alles uit mijn achtergrond kwam hier eigenlijk terug, dat was echt helemaal te gek. Rufus en Walter hebben een eigen groep gestart, en ik kreeg weer een rol aangeboden. In die tijd was het voor mij: studeren – rol – studeren – rol. Daarna moest ik in dienst. Mijn dienstplicht heb ik geweigerd en toen heb ik het zo geregeld dat ik mijn vervangende dienstplicht weer bij De Nieuw Amsterdam kon doen. Ik kreeg daar vertaalopdrachten en ben voor het eerst gaan schrijven. Ik leerde steeds meer mensen kennen en zo ben ik er eigenlijk ingerold.

Waarvoor laat je je inspireren?

Dat hangt van het onderwerp af. Mijn schrijven is voor een deel voortgekomen uit het rappen. Ik ben gaan schrijven vanuit een fascinatie voor de levende taal, uitdrukkingen die men op dit moment gebruikt en natuurlijk mijn fascinatie voor het ritme van de taal. Voor *Made in da Shade* schrijf ik de tekst tijdens het maakproces. Het lijkt dan haast alsof het geïmproviseerd is, toch moeten de spelers zich heel precies aan de tekst houden om de muzikaliteit te behouden. Mijn schrijven is dichtelijk. Ik heb Shakespeare vertaald, ook een hele ritmische, muzikale schrijver. Shakespeare en Derreck Walcott hebben me voor een deel gevormd.

Zijn er bepaalde thema's in je werk aan te wijzen?

Ik denk dat bij mij toch vaak de thematiek van de outsider een rol speelt, van de buitenstaander. Het feit dat je verschillende dingen in je draagt. Identiteit en het zoeken naar identiteit speelt eigenlijk ook altijd een rol.

Heb je nog veel contact met mensen in Suriname?

Ja, ik heb nog veel contact en ga regelmatig terug. Vanaf het begin van *Made in da Shade* zijn we ook met voorstellingen naar Suriname gegaan. In 1995 met *Booyaka! Booyaka!* waren we zo'n beetje de eersten. Ik wilde de mensen daar en mijn familie laten zien waar ik mee bezig was. Daarnaast vind ik cultuur voor een land als Suriname ontzettend belangrijk. Het is belangrijk voor de ontwikkeling van een land en een groep mensen dat je je eigen verhalen gaat vertellen. Je moet de geschiedenis vorm geven om je eigen identiteit vorm te geven. Dat is ook waarom we niet Tsjechov spelen, met alle respect, maar wij willen actuele dingen doen en de nieuwe verhalen vastleggen. We willen overbrengen dat als wij op onze voorwaarden theater kunnen maken, zij dat ook kunnen! En we geven ook workshops, zodat ze hun eigen vormtaal leren ontwikkelen. Het is heel dankbaar werk. Er is een enorme honger naar kennis, en die kun je een beetje stillen. Daarnaast is het voor ons ontzettend inspirerend om in Suriname te werken. We zijn nu bezig met een stuk dat expliciet gaat over de relatie tussen Suriname, Nederland en Ghana en hoe die in de toekomst eruit moet zien, niet meer gericht op het verleden. We willen dat die werkrelatie gelijkwaardig wordt, maar dat is heel moeilijk als er één partij is met het geld; het meeste zal toch vanuit ons moeten komen.

Je moet de geschiedenis vorm geven om je eigen identiteit vorm te geven

Vind je dat Nederland een taak heeft in Suriname op het gebied van kunst en cultuur?

Ja, Suriname heeft geen geld voor een infrastructuur, daarin zou Nederland een rol kunnen vervullen. Theater leeft enorm en je moet gebruikmaken van de expertise daar en die helpen opbouwen. Als een theater er niet op de voorwaarden van de Surinaamse samenleving is, heeft het geen zin. Het kost tijd om werkelijk iets te ontwikkelen, maar je moet niet zomaar kant-en-klaar iets neerkwakken. Er zou een structurele uitwisseling moeten komen.

Maken jullie theater voor een bepaalde doelgroep?

Toen we *Made in da Shade* oprichtten, wilden we theater maken dat aansloot op onze

eigen belevingswereld, aangepast aan deze tijd. En in de wereld waarin we nu leven zijn beeld, geluid en reclame heel belangrijk. We spelen wel voor een doelgroep, maar we maken er niet een voorstelling voor. Mensen die de kaders kennen waarbinnen wij werken, begrijpen wat we doen en komen ook. Veelal zijn dit jonge mensen. Jong publiek vinden we wel heel erg tof, we proberen ze ook wel te bereiken.

De spelers en medewerkers bij Made in da Shade hebben allemaal een heel diverse culturele achtergrond. Is daar bewust voor gekozen?

De oprichters van Made in da Shade hebben alledrie een diverse achtergrond. Wij vonden dat toneel te ver afstand van de multiculturele samenleving, van de actualiteit. Grootstedelijk Nederland is multicultureel, dat is voor ons een gegeven. We zoeken dus niet naar multiculturele onderwerpen, want die *zijn* er al. We hebben ze wel meer voelbaar gemaakt. Wij hebben ons nooit geprofileerd als ‘alloctonengroep’, hoewel je wel merkt dat je daarop wordt beoordeeld, onder andere door subsidiënten. Maar onze instelling dat we ons niet in de alloctonenhoek willen plaatsen, begint zijn vruchten af te werpen: we worden nu beoordeeld op kwaliteit en we worden gevraagd omdat we vernieuwend zijn.

Terugkijkend op Van der Ploeg: wat heeft het je gebracht?

Voor ons is het beleid van Van der Ploeg in eerste instantie nadelig geweest. Zijn bedoelingen waren goed, hij heeft de knuppel in het hoenderhok gegooid. Maar hij heeft het onzorgvuldig gedaan, wat leidde tot polarisering in het veld. We werden eigenlijk teruggedrukt in de ‘alloctonenhoek’. Gelukkig is dat na twee jaar bijgetrokken en worden we weer gewoon serieus genomen.

Ik ben geen Marokkaanse architect

Nadia Jellouli was vijf toen ze uit Marokko naar Nederland kwam. Ze groeide op in Eindhoven, studeerde bouwkunde en heeft inmiddels als architect haar eigen bureau. Daarnaast zit ze in diverse kunstcommissies.

Speelde kunst een belangrijke rol toen u opgroeide? Was u van kinds af aan bekend met de Marokkaanse kunst?

Van huis uit werd er nooit over kunst gepraat, maar cultuur was er wel. Mijn ouders waren bang waren dat wij niks meer met Marokko zouden hebben. Ik kreeg nooit antwoorden op mijn vragen, omdat ze zelf in hun opvoeding nooit hadden meegekregen om te praten met kinderen, en het enige wat ik kon doen was veel praten met andere mensen, veel boeken lezen over mijn eigen en de Arabische cultuur om dat een beetje te begrijpen. Af en toe liet ik ook zien dat ik naar hun muziek luisterde, dan stond ik keihard mee te zingen om maar te laten zien dat er ook iets van hun in mij zat dat mij raakt.